

Motion till riksdagen 2024/25:2604

av Adam Reuterskiöld (M)

En effektivare stat

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ledningen och styrningen av statlig, kommunal och regional verksamhet och hur denna kan göras mer effektiv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över strukturen och antalet av statliga myndigheter och verk i syfte att minska antalet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att ge i uppdrag åt ESV att utarbeta styrnings-, mättnings- och uppföljningsmodell för en effektivare styrning av myndigheter och verk och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att utarbeta riktlinjer för framtagningen av instruktioner och regleringsbrev som syftar till att tillse att verksamheterna verkar för mesta möjliga övergripande nytta, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Idag är staten med dess myndigheter och verk den största enskilda kostnadsdrivaren i det svenska samhället. Lagar, regler och förordningar är dessutom en stor anledning till en minskad produktivitet i samhället, inte bara i Sverige utan i hela EU-området. Det bekräftar även bland annat EU-kommissionens ordförande.

Vi har i Sverige dessutom en stor grad av självständighet bland myndigheter och verk. De verkar i en form av autonomi där de själva, baserat på vissa grunder, har ett utsträckt självbestämmande.

Mycket av fokuset för vår förvaltningsmodell utgår från att alla nya förordningar, regler och lagar är till nytta. Det går säkert att leda i bevis att var och en av dessa är till nytta men frågan är om den övergripande nyttan för samhället i stort uppfylls.

Staten kan använda flera olika mekanismer för att säkerställa att myndigheter samarbetar effektivt. Eftersom Sverige har ett system med förvaltningsautonomi är det viktigt att samarbete sker på ett strukturerat sätt för att undvika silos och överlappningar.

Regleringsbrev är ett centralt verktyg för att styra myndigheternas arbete, och de kan innehålla specifika krav på samarbete med andra myndigheter. Regeringen kan exempelvis ange att en viss myndighet ska samarbeta med en eller flera andra myndigheter för att lösa ett specifikt uppdrag eller uppnå gemensamma mål.

Särskilda uppdrag kan också ges av regeringen till myndigheter, ofta med krav på att de ska samverka med andra myndigheter eller organisationer. Detta kan röra allt från digitalisering till brottsbekämpning eller miljöfrågor.

Det är uppenbart att det redan idag går att genomföra ett mer övergripande, nytto-baserat, arbetssätt. Regeringen och olika departement kan initiera samverkansgrupper eller etablera formella nätverk mellan myndigheter för att underlätta informationsutbyte och gemensamma projekt. Dessa nätverk samlas regelbundet för att diskutera frågor som berör flera aktörer, vilket bidrar till att skapa en gemensam bild och strategier.

Exempel på sådana nätverk inkluderar samarbete inom krisberedskap, där myndigheter som MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap), polisen och Försvarsmakten samverkar för att hantera nationella krissituationer.

Det finns idag även lagstiftning som reglerar detta. Förvaltningslagen (2017:900) anger att myndigheter har ett ansvar för att samarbeta när deras verksamhet rör samma frågor. Detta innebär att om en fråga kräver insatser från flera myndigheter ska de hjälpa varandra att tillhandahålla den service som krävs för att medborgare eller företag ska få sina behov tillgodosedda.

Det är dock så att det som inte mäts och följs upp inte genomförs. Regeringskansliet har till ansvar att följa upp hur myndigheter samverkar genom att begära in rapporter från de aktuella myndigheterna. I vissa fall kan regeringen utvärdera samarbetet och vidta åtgärder om det visar sig vara brister i samordningen.

Myndigheter granskas av aktörer som Riksrevisionen, som också tittar på hur effektivt de samarbetar med andra myndigheter. Om samarbetet är bristfälligt eller ineffektivt kan detta leda till att regeringen eller riksdagen vidtar åtgärder för att stärka samarbetet.

Genom dessa olika verktyg och mekanismer skapar staten förutsättningar för att myndigheter ska samarbeta på ett effektivt och samordnat sätt, vilket stärker den offentliga förvaltningens förmåga att leverera tjänster och hantera komplexa samhällsutmaningar.

För att införa dessa åtgärder krävs det en övergripande styrning. För att påbörja detta arbete behövs det inte bara att en utredning tillsätts, det krävs även att man ger i uppdrag åt ESV att inrikta granskningar och komma med synpunkter på hur detta kan förbättras och hur man kan genomföra förändringar i lednings- och styrmodellen. Samt att det så snart som möjligt ställs större krav genom instruktioner och regleringsbrev för mer samarbete och samverkan.